

Risk Conference 17 - 18/10/2019
Esplanade Zagreb Hotel

IFRS 9 Review of SEE experiences: Supervizija

Marko Tokić, Hrvatska narodna banka

Zagreb, 18. listopada 2019.

Sadržaj:

1. Utjecaj primjene IFRS 9 standarda na sektor

2. Usporedivost rezultata među kreditnim institucijama i očekivanja supervizora

1. Utjecaj primjene IFRS 9 standarda na sektor

*“Pokušaj usklađivanja regulatornog i računovodstvenog
viđenja modela očekivanih kreditnih gubitaka”*

Utjecaj primjene IFRS 9 standarda na sektor

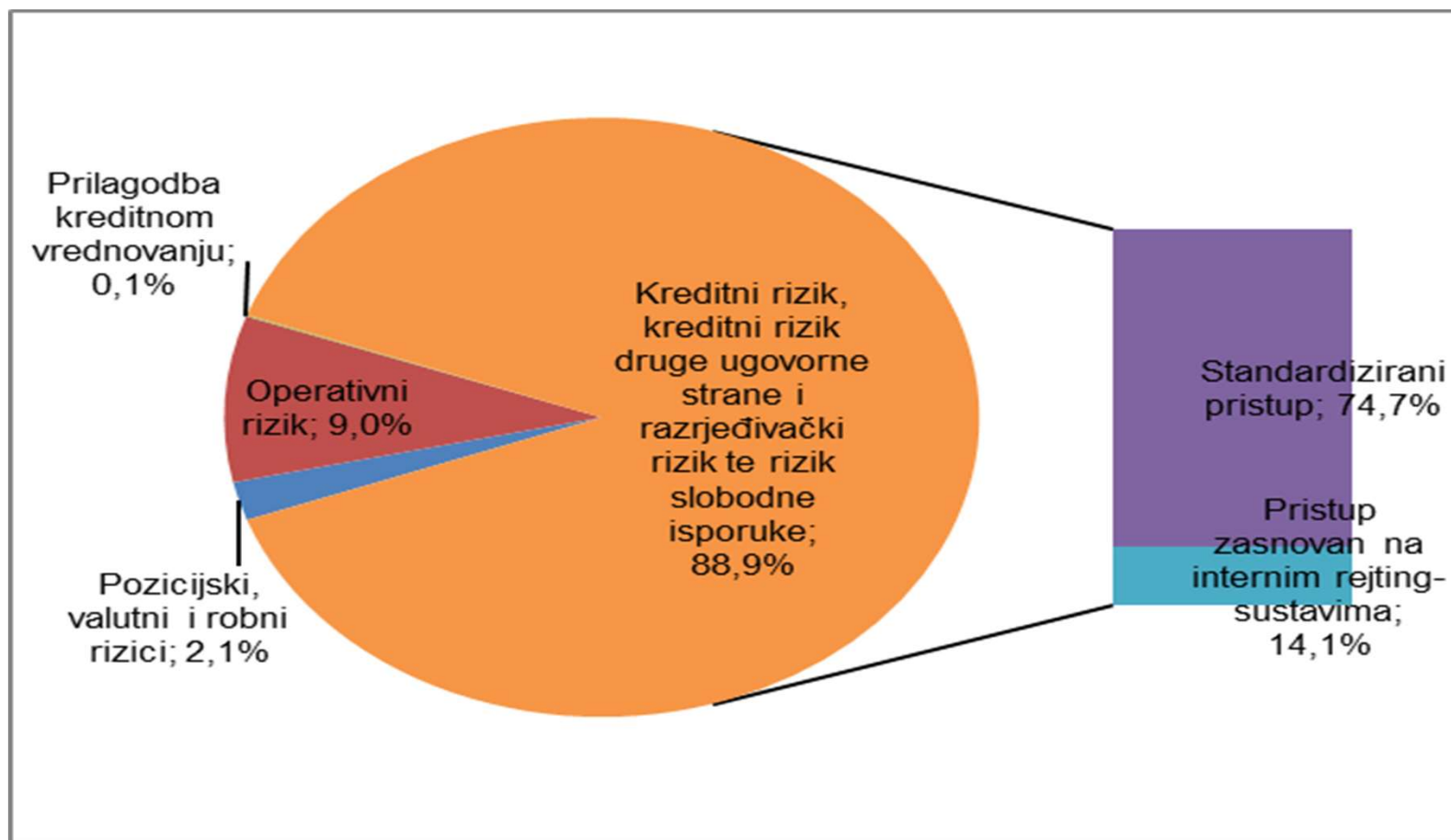
- Početak rada s kreditnim institucijama polovicom 2017. godine
- Izrađeno više kvantitativnih i kvalitativnih upitnika u suradnji s kreditnim institucijama
- Kontinuirani dijalozi s kreditnim institucijama kako bi se stekao uvid u rješenja koja koriste KI u implementaciji MSFI-a 9
- Donesena Odluka o klasifikaciji izloženosti u rizične skupine i načinu utvrđivanja kreditnih gubitaka u studenom 2017. (OKI)
- Intencija Odluke bila je:
 - pojasniti implementaciju MSFI-a 9 za KI
 - biti što manje invazivan vezano uz implementaciju MSFI 9 od strane kreditnih institucija
 - ukloniti sve barijere za punu primjenu MSFI-a 9 u odnosu na odredbe prethodne Odluke

Utjecaj primjene IFRS 9 standarda na sektor

- **Problemi u primjeni MSFI-a 9 od strane KI:**
 - kritike revizora na određene interpretacije MSFI-a 9 od strane HNB-a
 - kritike dijela industrije za "jednoobraznu" primjenu MSFI-a, obzirom na postavke MSFI-a koji su temeljeni na principima vs. pravilima-OKI
 - kritike dijela industrije da im regulator propiše model za izračun očekivanih kreditnih gubitaka i time pojednostavi i učini troškovno učinkovitom primjenu MSFI-a 9
 - konzervativni pogled regulatora na primjenu modela očekivanih kreditnih gubitaka

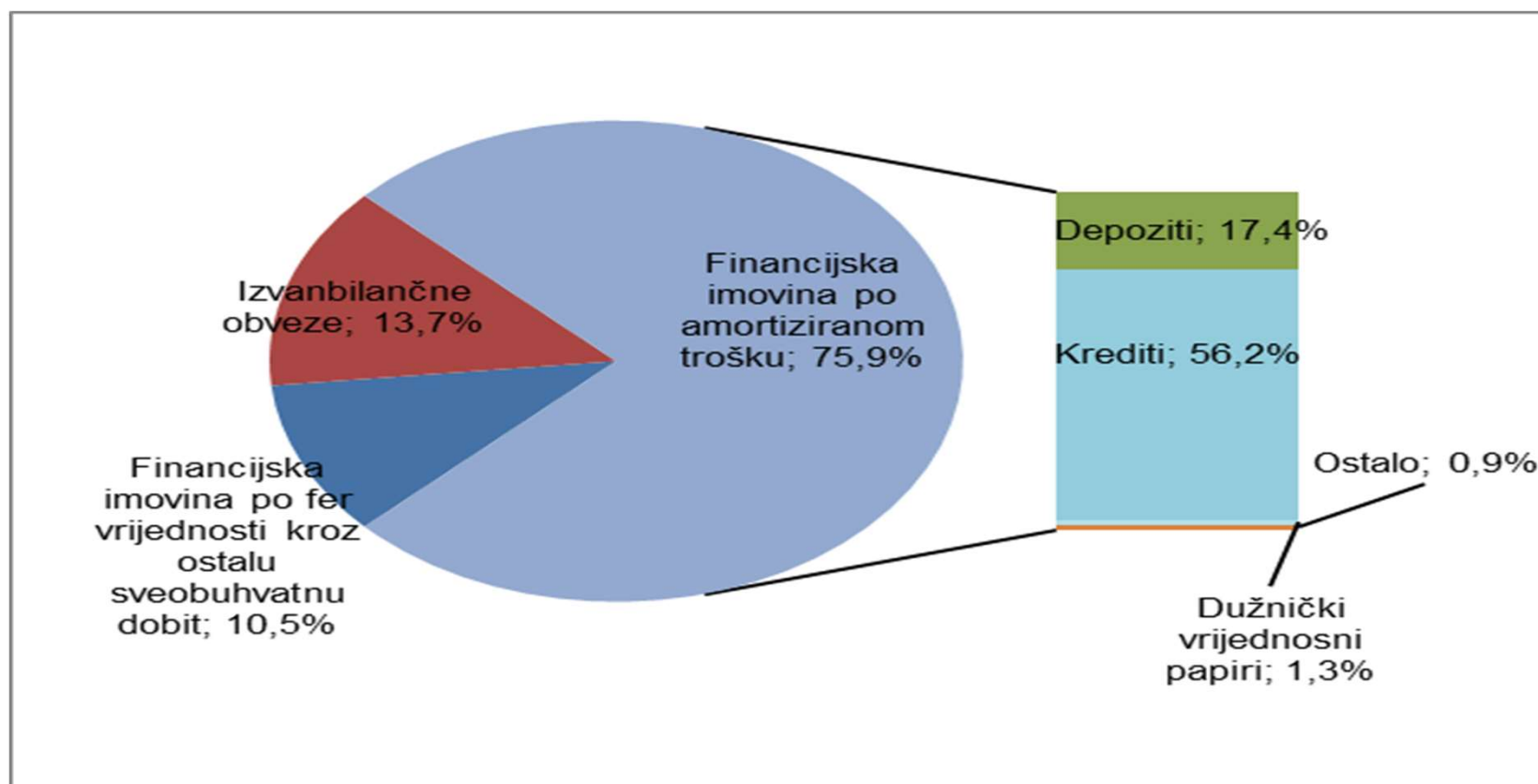
Utjecaj primjene IFRS9 standarda na sektor

- Struktura ukupne izloženosti banaka riziku, na dan 30. lipnja 2018.

Utjecaj primjene IFRS9 standarda na sektor

- Struktura ukupne izloženosti banaka koja se raspoređuje u rizične skupine, po portfeljima i instrumentima, na dan 30. lipnja 2018.

Utjecaj primjene IFRS9 standarda na sektor

- **Organizacijski utjecaj standarda na sektor:**
 - nova "skupa" software-ska rješenja
 - novi izazovi za računovodstvo i djelatnike rizika u njihovoj suradnji na modelima očekivanih kreditnih gubitaka
 - značajno veći zahtjevi vezano uz kvalitetu i kvantitetu podataka korištenih za potrebe modela očekivanih kreditnih gubitaka
- **Ekonomski utjecaj standarda na sektor:**
 - značajno manji u odnosu na druge države koje primjenjuju MSFI
 - Povećanje troškova poslovanje vezno uz prethodno navedene organizacijske utjecaje

Utjecaj primjene IFRS9 standarda na sektor

Ekonomski utjecaj standarda na sektor:

Raspored ukupne izloženosti **banaka** po rizičnim skupinama, na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

XII. 2016.			XII. 2017.			VI. 2018.		
Ukupna izloženost	Umanjenja vrijednosti i rezerviranja	Stopa pokrivenosti (%)	Ukupna izloženost	Umanjenja vrijednosti i rezerviranja	Stopa pokrivenosti (%)	Ukupna izloženost	Umanjenja vrijednosti i rezerviranja	Stopa pokrivenosti (%)
365.032,2	3.344,5	0,9	363.088,8	3.148,2	0,9	413.589,7	3.942,7	1,0
						389.911,6	2.554,9	0,7
						23.678,1	1.387,8	5,9
28.608,9	14.274,1	49,9	26.151,7	13.254,0	50,7	26.226,5	12.881,5	49,1
8.411,0	1.185,9	14,1	7.751,3	963,9	12,4	8.639,2	874,1	10,1
12.168,7	6.488,8	53,3	9.908,0	5.322,0	53,7	8.680,7	4.421,5	50,9
8.029,2	6.599,4	82,2	8.492,3	6.968,1	82,1	8.906,6	7.585,8	85,2
10.691,5	10.693,2	100,0	7.685,9	7.686,2	100,0	8.116,4	8.106,1	99,9
404.332,6	28.311,7	7,0	396.926,3	24.088,4	6,1	447.932,7	24.930,3	5,6

Utjecaj primjene IFRS9 standarda na sektor

Ekonomski utjecaj standarda na sektor:

Pokrivenost ukupne izloženosti **stambenih štedionica** umanjenjima vrijednosti i rezerviranjima, na kraju razdoblja, u milijunima kuna i postocima

	XII. 2014.	XII. 2015.	XII. 2016.	XII. 2017.	VI. 2018.
Ukupna umanjenja vrijednosti i rezerviranja	69,1	68,3	76,0	77,8	61,2
Umanjenja vrijednosti i rezerviranja za rizične skupine B i C	17,5	20,0	27,9	28,8	21,9
Umanjenja vrijednosti i rezerviranja za rizičnu skupinu A	51,5	48,4	48,1	49,0	39,3
Ukupna izloženost	5.979,7	5.607,8	5.619,9	5.741,4	5.089,4
Stopa pokrivenosti (%)	1,2	1,2	1,4	1,4	1,2

Utjecaj primjene IFRS 9 standrada na sektor

- **Olakšanje kroz odredbe OKI za primjenu MSFI-a 9:**
- **Čl. 10. Opći zahtjevi za metode procjene očekivanih kreditnih gubitaka**
- KI dužna je u svojim internim aktima propisati indikatore za utvrđivanje znatnog povećanja kreditnog rizika dužnika koji se upotrebljavaju za prijelaz izloženosti iz rizične podskupine A-1 u rizičnu podskupinu A-2.
- KI dužna je kao obvezni indikator uzeti urednost dužnika u podmirivanju dospjelih obveza.
- Ako dužnik kasni s plaćanjima svojih dospjelih izloženosti prema KI duže od 30 dana, ali još uvijek u rokovima koji ne prelaze 90 dana, KI dužna ga je rasporediti u rizičnu podskupinu A-2.
- **Ova se odredba ne odnosi na izloženosti prema središnjoj državi i druge izloženosti za koje kreditna institucija može dokazati da kašnjenje od 30 dana nije relevantan indikator.**

Utjecaj primjene IFRS9 standarda na sektor

- **Olakšanje kroz odredbe OKI za primjenu MSFI-a 9:**
- **Članak 11. - Kriteriji za klasifikaciju izloženosti u rizične skupine B i C**
- KI dužna je izloženosti prema dužniku koji je u statusu neispunjavanja obveza klasificirati u rizičnu podskupinu B-1 ili lošiju i provesti odgovarajuće umanjenje vrijednosti i rezerviranje.
- **Umanjenje vrijednosti u rizičnoj podskupini B-1 mora biti minimalno 2 %.**
- **Iznimno** KI može procijeniti da umanjenje vrijednosti izloženosti prema dužniku koji je u statusu neispunjavanja obveza u rizičnoj podskupini B-1 iznosi manje od 2%, no pritom je KI dužna uzeti u obzir rizik ili vjerojatnost nastanka kreditnoga gubitka na način koji odražava vjerojatnost nastanka kreditnoga gubitka i vjerojatnost izostanka kreditnoga gubitka, čak i ako je vjerojatnost nastanka kreditnoga gubitka vrlo mala.

Utjecaj primjene IFRS 9 standrada na sektor

- **Olakšanje kroz odredbe OKI za primjenu MSFI-a 9:**
- **Članak 12. Umanjenje izloženosti rizične skupine B i C**
- **Iznimka od postepenog povećanja umanjena vrijednosti/prihodovanje kamata**
- **IZNIMKA**
- Članak 12. stavak 7. - Iznimno od stavka 3., 5. i 6. ovoga članka kreditna institucija može za nenaplaćene izloženosti iz tih stavaka, provesti umanjenje vrijednosti izloženosti u visini od najmanje 40% izloženosti ako naplata nije obavljena u roku od dvije godine, računajući od dana kada je nastupio status neispunjavanja obveza dužnika, te ga svakih daljnjih 180 dana povećavati za još 6% izloženosti.
- Ako kreditna institucija odluči primijeniti ovu iznimku dužna ju je konzistentno primjenjivati na sve izloženosti koje podliježu tim odredbama.

Utjecaj primjene IFRS 9 standrada na sektor

- **Olakšanje kroz odredbe OKI za primjenu MSFI-a 9:**
- **Članak 15. Klasifikacija izvanbilančnih stavki**
- U odgovarajuće rizične skupine klasificiraju se izvanbilančne stavke na osnovi kojih je KI izložena kreditnom riziku zbog nemogućnosti povrata novčanih odljeva koji mogu nastati
- odnosno koji nastaju plaćanjem preuzetih izvanbilančnih obveza.
- KI dužna je pri procjeni rezerviranja za izvanbilančne stavke primjenjivati **konverzijski faktor 1**.
- **Iznimno** KI koja na temelju internih metoda procjene
- konverzijskih faktora može dokazati da niži konverzijski faktor adekvatno odražava rizik određenih izvanbilančnih stavki, može primijeniti interne konverzijske faktore pri procjeni rezerviranja za
- izvanbilančne stavke.

Utjecaj primjene IFRS 9 standrada na sektor

- **Olakšanje kroz odredbe OKI za primjenu MSFI-a 9:**
- Članak 21. - Ukupno umanjenje po izloženostima klasificiranim u rizične podskupine A-1 i A-2 u razdoblju do 31. prosinca 2019. ne može iznositi manje od 0,8% iznosa bruto knjigovodstvene vrijednosti izloženosti u tim rizičnim podskupinama, **osim na financijsku imovinu koja se mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit.**

2. Usporedivost podataka među kreditnim institucijama i očekivanja supervizora

Usporedivost podataka među kreditnim institucijama

Osnovne postavke analize:

- provedena studija godinu dana nakon početka primjene MSFI-ja 9
- studija napravljena na temelju nekonsolidiranih revidiranih podataka 31.12.2018. iz FINREP-a
- pokazatelji preuzeti iz EBA-ina izvještaja o prvim zapažanjima i utjecaju i primjeni MSFI 9 na uzorku od 54 banke (od čega 40 velikih)
- <https://eba.europa.eu/documents/10180/2087449/Report+on+IFRS+9+impact+and+implementation.pdf>
- obuhvaća 25 kreditnih institucija (21 banku i 4 stambene štedionice)
- za svaki takav pokazatelj dana je pripadajuća definicija, pojašnjenje zašto je relevantan, koja su očekivanja i sl.

Usporedivost podataka među kreditnim institucijama

Analiza distribucije imovine po stage-vima umanjenja (stage 2):

- **Udio stage-a 2. u ukupnoj imovini KI u portfeljima koji podliježu umanjenju vrijednosti (bruto)**
- Na temelju prikupljenih podataka udio imovine KI u stage-u 2. na razini sustava iznosi 6,9% (EBA 8%)
- 3 KI su iskazale znatnije odstupanje od prosjeka: 16,8%, 14,9% i 12,3%
 - Uobičajeno bi se za te vrijednosti moglo zaključiti da su indikatori lošije kvalitete njihovih izloženosti
- Iako je ovdje riječ o prihodujućim izloženostima, za KI je bolje da navedeni pokazatelj bude manji, jer veći udio znači da KI ima više izloženosti kod kojih može brže doći do statusa neispunjavanja obveza
- Kako je urednost u podmirivanju obveza obavezan indikator za klasificiranje imovine u stage 2., kod institucija kojima je ovaj pokazatelj viši to je znak da imaju više potraživanja koja kasne, ali još nisu u statusu neispunjavanja obveza.
- Međutim, zbog primjene različitog modela očekivanih kreditnih gubitaka, moguće je da institucija koja ima veći udio imovine u stage-u 2., osim navedenoga kriterija, ima strože indikatore odnosno više indikatora za utvrđivanje znatnog povećanja kreditnog rizika, te je svakako potrebno detaljnije sagledati kako su KI postavile svoj model izračuna očekivanih kreditnih gubitaka.

Usporedivost podataka među kreditnim institucijama

Analiza distribucije imovine po stage-vima umanjenja (stage 2):

- **Pokazatelj pokrivenosti stage-a 2 umanjenjima vrijednosti čini postotak umanjenja vrijednosti imovine u stage-u 2., to jest iznos umanjenja vrijednosti u stage-u 2 u odnosu na ukupnu imovinu u stage-u 2**
- Pokrivenost stage-a 2. na razini sustava iznosila je 5,5% (EBA 3,9%)
- Najmanju pokrivenost imala je 1 KI 0,7%, dok su najveću pokrivenost iskazale 2 KI 28,9% i 27,6%.
- Ovdje svakako treba uzeti u obzir činjenicu da je OKI-em propisano:
 - ukupno umanjenje po izloženostima klasificiranim u rizične podskupine A-1 i A-2 u razdoblju do 31. prosinca 2019. ne može iznositi manje od 0,8% iznosa bruto knjigovodstvene vrijednosti u tim rizičnim podskupinama, osim na financijsku imovinu koja se mjeri po fer vrijednosti kroz ostalu sveobuhvatnu dobit.
- Prosječna pokrivenost stage-a 1. i 2. za financijsku imovinu po amortiziranom trošku na razini sustava iznosi 1,2%.
 - 2 KI i 2 stambene štedionice iskazale su udio od 0,8%

Usporedivost podataka među kreditnim institucijama

Analiza distribucije imovine po stage-vima umanjenja (stage 3):

- Udio stage-a 3. u ukupnoj imovini KI u portfeljima koji podliježu umanjenju vrijednosti (bruto) na razini sustava iznosio je 8,1% (EBA 7%)
- Stambene štedionice pokazale su vrlo nizak udio imovine u stage-u 3., što je logično s obzirom na to da imaju vrlo visoke udjele u stage-u 1., koji proizlaze iz strukture njihovih kredita i ulaganja.
- Najlošije pokazatelje, preko 20%, iskazale su 3 KI - 23,3%, 22,5% 21,3%
- Pokazatelj pokrivenosti stage-a 3. umanjenjima vrijednosti, to jest iznos umanjenja vrijednosti u stage-u 3. u odnosu na ukupnu imovinu u stage-u 3., pokazuje koliki je stupanj gubitaka očekivan po tim izloženostima
- Vrijednost ovog pokazatelja na razini sustava iznosila je 62,0% (EBA 45%)
- Najnižu pokrivenost iskazala je 1 stambena štedionica 27,9%, dok je najveću pokrivenost iskazala 1 KI 83,6%
- 4 KI kod kojih su zabilježeni visok udio imovine u stage-u 3. uz istodobno nisku pokrivenost: 1 - 22,5%; 41,6%, 2 - 18,3%; 33,0%, 3 - 17,5%; 36,3% i 4 - 15,6%; 43,2%

Usporedivost podataka među kreditnim institucijama

Analiza distribucije izvanbilančnih izloženosti po stage-vima umanjenja (stage 2):

Udio izvanbilančnih izloženosti u stage-u 2. na razini sustava iznosio je 6,7% (EBA 5%)

- najveći udio imale su 2 banke - 21,3% i 16,2%, a najmanji udio iskazale su 2 banke 0,4% i 0,1%
- pokrivenost stage-a 2. na razini sustava iznosila je 2,4%
- najveća pokrivenost 18,5%, a najmanju pokrivenost 2 banke 0,8% i 0,7%

Usporedivost podataka među kreditnim institucijama

Analiza distribucije izvanbilančnih izloženosti po stage-vima umanjenja (stage 3):

- Udio izvanbilančnih izloženosti u stage-u 3. na razini sustava iznosio je 3,9% (EBA 2%)
- Najveći udio iskazale su 2 banke 15,6% i 10,9%, a najniži udio iskazale su 2 banke 0,1% i 0,1%
- pokrivenost izvanbilančnih izloženosti u stage-u 3. na razini sustava iznosila je 32,3%, veći pokazatelj su imale 3 banke - 60,5%, 47,5% i 45,8%
- KI kod kojih je zabilježen visok udio u stage-u 3. uz istodobno nisku pokrivenost jesu 4 banke – (15,6%; 2,4%), (10,9%; 1,6%), (4,6%; 4,5%) i (3,8%; 4,3%)

Očekivanja supervizije

Novi regulatorni propisi koji reguliraju tretman NPE izloženosti i na neki način govore o regulatornim očekivanjima vezano uz implementaciju MSFI-a 9:

- BIS - Guidance on credit risk and accounting for expected credit losses
- Provedbena uredba Komisije (EU) br. 680/2014 od 16. travnja 2014. o utvrđivanju provedbenih tehničkih standarda o nadzornom izvješćivanju institucija u skladu s Uredbom (EU) br. 575/2013 Europskog parlamenta i Vijeća
- EBA – Smjernice o praksama upravljanja kreditnim rizicima kreditnih institucija i računovodstvu očekivanih kreditnih gubitaka
- EBA Smjernice za upravljanje neprihodujućim i restrukturiranim izloženostima
- Uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 575/2013 u pogledu minimalnog pokrića gubitka za neprihodujuće izloženosti
- ECB Guidance to banks on non-performing loans

Zaključak

- Iako je su se nakon financijske krize uvažile određene kritike javnosti, investitora i regulatora, a vezano uz koncept nastalih kreditnih gubitaka iz MRS 39 te je implementiran koncept očekivanih kreditnih gubitaka, a koji uvelike odgovara regulatornom konceptu očekivanih kreditnih gubitaka obzirom na još uvijek određene različitosti između regulatornog i računovodstvenog koncepta očekivanih kreditnih gubitaka u narednim razdobljima nas još uvijek očekuje pokušaj “pomirbe” u što većoj mogućoj mjeri ova dva okvira od strane regulatora.

Hvala na pažnji!

Marko Tokić

**Direkcija za bonitetnu regulativu i krizno upravljanje / Direktor, Hrvatska
narodna banka**

marko.tokic@hnb.hr

Stavovi izneseni na prezentaciji predstavljaju stavove autora, a ne institucije u kojoj je zaposlen

Prijavite se na Op2M newsletter
www.op2m.eu/prijavite-se-na-newsletter/

www.linkedin.com/company/optom

[@op2m.optimize.to.manage](https://www.facebook.com/op2m.optimize.to.manage)

